

Ks. WŁADYSŁAW WYSZOWADZKI, *Wkład ks. infułata Władysława Staniszewskiego w powstanie i rozwój Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii*, red. naukowa ks. Jan Kazimierz Przybyłowski, Tadeusz Skoczek, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Muzeum Niepodległości 2020, ss. 572, ISBN 978-83-666-40-21-4.

Kościół katolicki, jako jedno ze swych podstawowych zadań, zresztą zgodnie ze wskazaniem samego Jezusa Chrystusa, ma głoszenie Ewangelii aż po krańce ziemi. To jest szczególny znak jego tożsamości i wierności Mistrzowi z Nazaretu. To dzieło przepowiadania nie ma żadnych granic, tak naturalnych jak i tworzonych przez ludzi, choć i takie próby były i są do dziś, np. Korea Północna czy niektóre kraje arabskie. W przeszłości szczególnie wzorem, miała być Albania.

Dzieło ewangelizacji przybiera szczególny wyraz, gdy o rodaków emigrantów troszczy się Kościół ich pochodzenia albo pochodzenia ich przodków. Ma to wyjątkowy charakter i swoją specyfikę. Często tego nie chcą zrozumieć i zaakceptować instytucje centralne Kościoła. Ich schematyzm i sztywny teoryzizm wręcz niekiedy niszczy żywotność wiary, liturgii i tradycji obyczajowych oraz pobożność ludową.

Autor prezentowanej książki jest wicerektorem Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii oraz proboszczem parafii Chrystusa Króla na Balham w Londynie. Jest wybitnym profesorem UKSW i PUNO. Jest autorem bardzo wielu artykułów, szkiców, recenzji i omówieni. Wydał kilkanaście książek, m.in. *Jubilatae Deo: Dzieje Polskiej Parafii pw. Chrystusa Króla w Londynie Balham 1948-2019* (Pelplin: Bernardinum 2020), *Opieka duszpasterska nad Polonią Józefa Kardynała Glempa Prymasa Polski* (Krosno-Londyn: Wydawnictwo Ruthenus 2016).

Książkę otwiera dość obszerny spis treści (s. 5-8) oraz wykaz skrótów (s. 9-10). Natomiast od strony treściowej zamieszczono najpierw wstęp (s. 11-14). Całość podzielono na 6 rozdziałów, a te z kolei na paragrafy.

Pierwszy rozdział książki opatrzony został tytułem: *Historia Polskiej Misji w Londynie* (s. 15-32). To początki bardzo mało zorganizowane, które jednak ze względu na widoczne potrzeby szybko stały się załączkiem organizacyj-

nym Polskiej Misji w Londynie. Cenne są zatem uwagi o działalności Misji przed wybuchem II wojny światowej.

Życie i działalność ks. Władysława Staniszewskiego to tematyka podjęta w drugim rozdziale prezentowanego studium (s. 33-80): czas kształtowania się posługi kapłańskiej w kraju, a następnie początki rektora Polskiej Misji Katolickiej w Londynie. Ważne było szerokie zaangażowanie Księdza Infułata podczas II wojny światowej. Jednak dopiero okres powojenny dał pełniejszy obraz jego wielostronnej działalności. Dobrze, że wskazano także na wyróżnienia i zaszczyty. Godne uwagi jest wskazanie także emerytury w Laxton Hall.

Kolejny, bardzo obszerny rozdział studium polonijnego profesora podejmuje temat: *Zaangażowanie w posługę duszpasterską* (s. 81-270). Dość napiętą kwestią powojenną były kompetencje rektorskie i problem podwójnej jurysdykcji, który dotyczył często nie tylko byłych wojskowych, ich rodziny, ale także inne obszary. Szczególnym polem posługi księdza Infułata była troska o kapłanów, a rekrutowali się oni nie tylko z różnych regionów Polski, także z ziem, które na Wschodzie pozostały poza granicami, oraz z Europy. Wobec kształtujących się struktur Misji ważnym elementem była współpraca z lokalną hierarchią Kościoła, tak Anglii, jak i Walii.

W rozdziale tym wskazano również bardziej szczegółowo na wieloraką posługę duszpasterską. Godne zaznaczenia było jego przedsoborowe zaangażowanie w szerokie apostołstwo świeckich. Ważnym elementem była nowość: Duszpasterstwo akademickie oraz specjalistyczne duszpasterstwo młodych. Nowy rektor okazał się krzewicielem szeroko pojętego ruchu pielgrzymkowego. Ważnym elementem integracyjnym były pielgrzymki do sanktuariów Anglii i Walii. Natomiast wręcz symbolicznym wydarzeniem była Pielgrzymka Tysiąclecia do Rzymu.

Zaangażowanie w życie społeczne i kulturalne emigracji przeanalizowane zostało w rozdziale czwartym opracowania ks. prof. W. Wyszowadzkiego (s. 271-318). Wiele miejsca Autor poświęcił tu współpracy z organizacjami rządowymi i społecznymi oraz młodzieżowymi. W tym środowisku szczególnie ważny był wymiar patriotyczny posługi rektora i jego urzędu. Uderza wielka troska o rozwój kultury, której szczegółowym przejawem jest praca wydawnicza i naukowa – to wydawane periodyki, publikacje Instytutu Polskiego Akcji Katolickiej, Katolicki Ośrodek Wydawniczy oraz szeroka współpraca z innymi wydawnictwami.

Rozdział piąty podejmuje temat: *Troska o sprawy administracyjne i ekonomiczne Misji* (s. 319-395). Rektor miał szczególny udział w tworzeniu no-

wych wspólnot parafialnych w Anglii i Walii. Z czasem wymagało to zorganizowania poprzez podział na struktury dekanalne. Nie ulega wątpliwości, iż tzw. Katedra Polski walczącej była dla ks. Infulata szczególnym zadaniem, które wyrażało się w trosce o Kościół na Devonii. Dla funkcjonowania całości organizacyjnej polskiego duszpasterstwa ważny był rozwój majątku stałego PMK w latach 1945-1974. Dobrze, że zwrócono uwagę na najbliższych współpracowników, a zwłaszcza kolejnych sekretarzy PMK. W kontekście lokalnego Kościoła ważnym elementem stabilizacji były regulacje prawne Polskiej Misji Katolickiej. Natomiast wyjątkowym fenomenem jest rozwój kowenantów.

Ostatni rozdział studium ks. prof. W. Wyszowadzkiego analizuje ważne zagadnienie społeczne: *Działalność na rzecz promocji ludzkiej* (s. 397-431). Wyrażała się ona poprzez posługę wobec najuboższych oraz troskę o osoby starsze, a tych ciągle przybywało w środowiskach polonijnych. Ważnym dziełem rektora i Misji było zaangażowanie w opiekę zdrowotną.

W analizowanej pozycji wskazano na służbę edukacji. Ważnym przedsięwzięciem była promocja kobiet. Niestety, w kontekście dramatycznych wydarzeń w kraju, konieczny okazał się także sprzeciw wobec dyskryminacji Kościoła w Polsce. Organizowano pomoc charytatywną dla kraju, nie tylko na płaszczyźnie relacji rodzinnych. Misja także intensywnie wspierała dzieła misyjne *ad gentes*. Wspomnieć tu też należy opisaną troskę o ekumenizm.

Całość treściową książki zamyka zakończenie (s. 433-435). Następnie mamy obszerną bibliografię, podzieloną na: 1. Pismo Święte i dokumenty Kościoła; 2. Literatura główna; 3. Literatura pomocnicza (s. 437-517). Dalej zamieszczono spis tabel (s. 518). Kolejnym elementem książki, zwłaszcza o charakterze historycznym, jest indeks (s. 519-530). Całość formalną zamyka aneks (s. 531-572).

Oto interesująca próba nakreślenia curriculum vitae wraz z elementami działalności oraz pisarstwa ks. inf. W. Staniszewskiego. Studium to stanowi kolejny, ważny etap w badaniach nad tą ważną postacią w dziejach duszpasterstwa polonijnego na Wyspach Brytyjskich. Jest to dobra kontynuacja badań zaprezentowanych w obszernej monografii *Ks. infulat Władysław Staniszewski 1901-1989 opatrnościowy duszpasterz Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii* (Pelplin: Bernardinum 2018).

Ważnym elementem prezentowanego opracowania szeroka baza źródłowa. Jest to gwarancja wielu nowości, jakie jawią się na kartach tej rozprawy. Sięganie do tak szerokiej bazy pozwala wskazać na wiele nowych elementów z życia i działalności ks. inf. W. Staniszewskiego. Trzeba także pamię-

tać, że personalne uwagi, z racji posługi jako rektora, mają także szersze odniesienia do wielu spraw Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii.

W tym kontekście słuszna jest uwaga ks. inf. W. Wyszowadzkiego o bibliografii podmiotowej prezentowanego Rektora Polskiej Misji Katolickiej Anglii i Walii w Londynie: „Szkoda jednak, że tak mało dotychczas napisano o tym niezwykłym kapłanie” (s. 14). Uderza fakt, iż archidiecezja poznańska, z której pochodził ks. inf. W. Staniszewski, nie podjęła kompleksowych badań nad jego życiem, działalnością i dorobkiem drukowanym oraz rękopiśmiennym. Ten ostatni został pieczołowicie zgromadzony i usystematyzowany w Laxton Hall.

Autor prezentowanej książki dobrze formułuje swe pragnienia i oczekiwania wobec spodziewanych czytelników: „Niech zatem lektura niniejszej książki pomoże czytelnikowi w odkryciu tej niezwyklej osoby, niestrudzonego kapłana i wielkiego patrioty” (s. 14). Faktycznie dzieło ks. prof. W. Wyszowadzkiego może być takim drogowskazem, choć jednocześnie onieśmielać może wielkość prezentowanego Księdza Rektora.

Interesująca jest swoista deklaracja osobista autora książki: „Praca niniejsza, [...] była okazją, by przynajmniej niektóre okruchy szlachetności, jakie po nim zostały, troskliwie zebrać, spisać i ocalić od zapomnienia, by podziękować za dar tego życia ofiarowanego dla duchowego dobra polskich tułaczy. Pamięć ludzka jest bowiem ulotna, a mądrością jest odkrywanie w przeszłości tego, co może oświetlić drogę na dziś i jutro, i stać się motywem nadziei” (s. 433). Ks. W. Wyszowadzki będąc wicerektorem Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii rozumie wartość ocalenia dzieła różnych ludzi z nią związanych. Oczywiście są tutaj szczególne symbole, a do takich z pewnością należy ks. infułat Władysław Staniszewski.

Autor w przypisie wskazuje, że pierwszy rozdział jest przedrukiem z jego wspomnianej książki *Ks. Infułat Władysław Staniszewski (1901-1989)...*, s. 19-44). Jest to interesująca synteza prezentowanych dziejów Polskiej Misji, stanowiąca dobre wprowadzenie w dalsze szczegółowe kwestie i zagadnienia. To tło znacznie pomaga w dalszej lekturze, a także w rozeznaniu wielu szczegółowych zagadnień i ich genezie oraz motywacji.

Interesującym uzupełnieniem jest aneks, zawierający kilkadziesiąt fotografii przybliżających szeroką działalność ks. inf. W. Staniszewskiego. Jakże ogromna ilość, bardzo zróżnicowanych ludzi, wobec których tak ofiarnie posługiwał. Jakże szerokie pole zaangażowania i różnorodność wydarzeń, tak liturgicznych, jak i kulturalnych, i społecznych.

Bardzo cennym dopowiedzeniem jest zamieszczona na końcu bibliografia, a w niej szczególną uwagę należy zwrócić na literaturę, tak główną, jak i pomocniczą. Zestawienia te mogą być pomocą w dalszych badaniach naukowych wokół roli i znaczenia Polskiej Misji Katolickiej na Wyspach Brytyjskim. Jednak w literaturze pomocniczej znalazły się pewne uchybienia. Nie podano m.in. pełnego zakresu stron dla artykułów opublikowanych w pracach zbiorowych (s. 510, 513, 514). Nie wyjaśniono skrótu „WAG” (s. 10, 509). Chodzi tutaj o urzędowy organ kurialny „Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej”.

Wymowne jest ostatnie zdanie prezentowanej książki: „Zajął ks. inf. Władysław Staniszewski w sercach rodaków i w dziejach ojczystych miejsce, o którym wdzięczny naród polski nigdy nie zapomni” (s. 435). Zostało ono zamieszczone po dziękczynnym liście kard. Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski, na zakończenie posługi rektora, ks. inf. W. Staniszewskiego (s. 434-435).

*Bp Andrzej F. Dziuba
Ordynariusz lowicki
e-mail: ordynariusz@lowicka.eu*